Ἔτος ΙΕ'. Ἐν Ἀθήναις 26 Σεπτεμβρίου 1902 Ἀριθ. 248

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ	ΓΡΑΦΕΙΑ
Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἢ 1 Ἰουλίου Ἐσωτερικοῦ δρ. 6. — Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 8.	ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ	«Ἀναπλάσεως» καὶ «Ὀρθοδοξίας» ὁδὸς Φλέσσα, 5, παρὰ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ ἐπὶ τοῦ πολυκρότου περὶ τῶν βάσεων τῆς πίστεως β.βλίου τοῦ Ἄγγλου Πρωθυπουργοῦ Α. J.Balfour πρόλογος τοῦ περιφήμου Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ Ferdinand Brunetière, ὑπὸ Ἀδριανοῦ Ν. Ἀμβράζη.— Ἐνοριακὰ καθήκοντα καὶ Ἱεροκήρυκες, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ.— Σύντομος ἑρμηνεία εἰς τὴν Ἀποστολικὴν περικοπὴν τῆς ἐρχομένης Κυριακῆς, ὑπὸ Μ. Γ. — Γνῶμαι Καθολικοῦ τινος περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπεριφορᾶς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ. — Ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ Ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Παλαιοῦ Φαλήρου, ὑπὸ Μιχ. Ι. Γαλανοῦ.—Βιβλιοκρισία.

Ο ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΟΛΥΚΡΟΤΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

ΒΙΒΛΙΟΥ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ

A. J. BALFOUR

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

τοῦ περιφήμου Γάλλου Ἀκαδημαϊκοῦ

FERDINAND BRUNETIÈRE

ΣΤ'.

Ποῦ ἐν τούτοις ἄγουσιν ἡμᾶς αἱ σκέψεις αὗται ; Δὲν παρέλιπον, νομίζω, ἐν δέοντι νὰ σημειώσω, ὅτι διὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ Περὶ τῶν βάσεων τῆς Πίστεως ὁ κ. Βάλφουρ ἐσκόπει νὰ ποιήσηται, τρόπον τινά, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Θεολογίαν. Θεολογία δ' ἀγγλιστί, καὶ ὡς ὁ Βάλφουρ ἐκλαμβάνει τὴν λέξιν, σημαίνει Θρησκείαν. Εἰσαγωγὴ δέ, κατ' αὐτόν, δηλοῖ ὁδὸν ἄγουσαν πρός τι, οἱονεὶ χειραγωγίαν, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι. Διενοήθη ὅθεν νὰ χειραγωγήσῃ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ναοῦ. Οἱ μὴ δυνάμενοι ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν καὶ μέχρι τοῦ ὁδοῦ, καὶ ἐὰν μὴ ἤθελον καρπωθῆ πᾶσαν ἐκείνην τὴν ὠφέλειαν, πρὸς ἣν τὸ ἔργον ἐγράφη, ὄχι ἀνωφελῶς ὅμως, τὸ λέγομεν μετὰ βεβαιότητος, ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἐπωφελῶς θέλουσι διεξέλθει αὐτό· οὐ μόνον πολλὰς θέλουσιν ἀποκτήσει γνώσεις, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς οὐχ ἥκιστα θέλουσι κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον διαπλασθῆ.

Θέλουσι κατανοήσει δι' αὐτοῦ, ὅτι, ἐὰν ἡ θέσις τοῦ «θρησκευτικοῦ προβλήματος» μετεβλήθη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, εἶνε, διότι αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόβλημα μετεβλήθη ἐντελῶς. Τῷ ὄντι· δὲν πρόκειται σήμερον νὰ μάθωμεν, τίνι τρόπῳ, καὶ ἐάν ποτε θέλει ἐπέλθει συνδιαλλαγὴ τῆς ἐπιστήμης πρὸς τὴν Θρησκείαν, τοῦ ὀρθοῦ λόγου πρὸς τὴν Πίστιν, καὶ τοῦ ὑπερφυσικοῦ πρὸς τὴν φυσιοδιφικὴν τοῦ κόσμου ἀντίληψιν.

Ἂς μοχθήσωσι, τὸ ἐπ' αὐτοῖς, οἱ Θεολόγοι πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς συμφωνίας τῶν ἐξαγομένων τῆς ἐπιστήμης «πρὸς τὴν περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου ἀφήγησιν τῆς Γενέσεως». Τοῦτο εἶνε καθῆκόν των, δι' οὗ τὴν σοβαρὰν ἐκπλήρωσιν ἀσμένως θέλομεν συγχαρῆ αὐτοῖς, μετ' ἐνδιαφέροντος δὲ θέλομεν διεξέλθει τὴν εἰλικρινῆ αὐτῶν ἐργασίαν. Παραπλησίως ἢ καὶ ἀντιστρόφως οἱ νομίζοντες ὅτι σκέπτονται ἐλευθέρως ἂς ἀμφισβητῶσι τὰ «τοῦ Εὐαγγελίου θαύματα» ἐν ὀνόματι τῆς μονιμότητος «τῶν νόμων τῆς φύσεως». Ἔστω ! Ἀσμένως θέλομεν διεξέλθει καὶ «τὰ μικρὰ τούτων ἀστεῖα». Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δέον νὰ τεθῇ διαφοροτρόπως. «Οὔτε ἡ ἀντίρρησις, εἶπεν ὁ Pascal, εἶναι σημεῖον ἀσφαλὲς τῆς πλάνης, ἀλλ' οὔτε ἡ μὴ ἀντίρρησις σημεῖον ἀλάνθαστον τῆς ἀληθείας». Οἱ Μεταφυσικοὶ ἐπὶ πολὺ περὶ τούτου ἀμφέβαλλον. Σοφοί τινες ἴσως ἔτι ἀμφιβάλλουσι γνωρίζοντες μόνον «εἰδικότητά» τινα τῆς ἐπιστήμης, ἐν ᾗ, ὡς ἐν εἰρκτῇ, ἔχουσι πρὸ πολλοῦ ἐγκλείσει τὴν ἑαυτῶν πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Ἀλλ' ἡ τοῦ Πασκὰλ βῆσις πάντοτε κέκτηται τὸ βαρυσήμαντον αὐτῆς, τὸ δὲ κῦρός της καθίσταται ἔτι μεῖζον ἐκ τῆς ματαιότητος τῶν ἀγώνων, οὓς ἔκτοτε ἠγωνίσθησαν, ἵνα κλονίσωσιν αὐτήν. Διότι αἱ ἀντιρρήσεις, ἂς σοφιστευόμενοι ἐφευρίσκουσιν, ἵνα φραγμὸν μεταξὺ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Θρησκείας ἐγείρωσιν, ἀπεδείχθησαν τοσούτῳ σαθρότεραι, ὅσῳ καὶ κατάδηλοι ἐγένοντο. Ὥ; ἀποτέλεσμα δὲ τούτου ἐπῆλθεν ἡ πλήρης κατανόησις, ὅτι ἐσμὲν μὲν ἐπιδεκτικοὶ πλειόνων γνώσεων, ἢ ὅσα; δυνάμεθα νὰ ἑνοποιήσωμεν, ἔχομεν τάσιν ἀκαταμάχητον

πρὸς τὴν ἑνότητα, ἀλλὰ καὶ ἀνυπέρβλητον ἀνικανότητα τοῦ νὰ προσπελάσωμεν εἰς αὐτήν.

Ἀλλ' ὅ,τι δέον νὰ μάθωμεν σήμερον, εἶναι : —φυσικῶς μὲν ἢ φυσιολογικῶς, ἐὰν ἡ ἀνάγκη τοῦ πιστεύειν, ὡς ἡ ἀνάγκη τοῦ γινώσκειν, ἀποτελῇ οἱονεὶ μέρος τοῦ πνευματικοῦ ὅρου τοῦ ἀνθρώπου, ἱστορικῶς, δὲ ἐὰν ἡ κοινωνικὴ ἐξέλιξις εἶναι ἀκατανόητος ἄνευ τῆς ἐπιδράσεως δυνάμεων κειμένων ἔξω τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοῦ λόγου, διευθυνόντων δ' αὐτήν, καὶ ἠθικῶς, ἐὰν εἶναι δυνατὸν νὰ διατυπωθῇ κανὼν ἀνθρωπίνης ἠθικῆς, μὴ ὀφείλων εἰς τὸ ἀπόλυτον τήν τε ἀρχὴν καὶ τὸ κῦρός του.

Ὁ τρόπος δ' οὗτος τοῦ ζητήματος δηλοῖ πρὸ πάντων, ὅτι τὸ «Θρησκευτικὸν ζήτημα» εἶναι «ζήτημα κοινωνικόν». Τούτου δὲν ἀντελαμβάνετο ὁ Renan, ὅτε ἐξέφραζε τὴν ἐλπίδα, ὅτι «ἡ Θρησκευτικὴ Πίστις θὰ ἤθελεν ἐκλίπει βαθμηδόν, ὑπονομευομένη ὑπὸ τῆς δημοτικῆς καὶ στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ ὑπὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ ἀγωγῇ». Ἔτι δὲ μᾶλλον ἦτο τοῦτο ἀκατάληπτον διὰ τὸν Καθηγητὴν Huxley, γράφοντα· «Ἐὰν ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος, δρῶσα ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τῇ φιλολογίᾳ, καὶ τῇ ἀρχαιολογίᾳ, κατέστη φοβερὰ διὰ τὸν δογματικὸν Θεολόγον, τί δυνάμεθα εἰπεῖν περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς μεθόδου ἐκδηλουμένης ἐν τῇ φυσικῇ ἐπιστήμῃ;» Ἐὰν αἱ γνῶμαι αὗται κατεδείχθησαν ἐνέχουσαι τεραστίαν ἀνεπιστημονικότητα, τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις θέλει γίνει κατάδηλον διὰ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Βάλφουρ.

Ψυχολογία τις ἐπιπόλαιος καὶ κατ' ἐπιφάνειαν εἶχεν ἐγκαθιδρύσει τὴν «ἐπιστημονικήν», ἢ «ὀρθολογιστικὴν» βεβαιότητα—διότι παρ' αὐτοῖς ἀμφότερα ταὐτόν σημαίνουσιν—ὡς πρότυπον ἢ οἱονεὶ τύπον ἀπόλυτον τῆς βεβαιότητος· μηδαμοῦ δ' ὁρῶσα πηγὴν ἀληθῆ τῆς γνώσεως ἢ ἐν μόνῃ τῇ διανοίᾳ, δὲν εἶχε μὲν ἀρνηθῆ, ὅτι καὶ ἄλλαι παρὰ ταύτην ὑπάρχουσι γνώσεων πηγαί, ἀλλ' εἶχεν ὅμως παραμελήσει ταύτας, ἐν αἷς καὶ τὴν σπουδαιοτάτην πασῶν, τὴν διὰ τῆς πίστεως.

Καὶ ὅμως εἶνε ἀξιοπαρατήρητον, ὅτι, ἐνῷ πλείστους ὅσους διωγμοὺς ὑπέστησαν οἱ ἄνθρωποι θαρραλέως καὶ γενναίως δι' ὅ,τι ἐπίστευον, διὰ τὴν πίστιν αὐτῶν, οὐδένα ὑπέφερον ἢ θὰ ἐδέχοντο νὰ ὑποφέρωσι δι' ὅ,τι ἁπλῶς ἐγνώριζον καὶ γνωρίζουσιν. Οὐδεὶς «τῆς ἐπιστήμης μάρτυς» ἠγάπησέ ποτε τὰ βασανιστήρια, τὴν ἑαυτοῦ καταδίκην. Ἐὰν τὰ ὑπέστη ἐπελθόντα, ἀλλ' ἠρέσκετο νὰ τὰ ἀποφύγῃ. Πόσοι ὅμως τῆς θρησκείας μάρτυρες προὐκάλεσαν ἀφραμήτως τὸν ἑαυτῶν μαρτυρικὸν θάνατον! Καὶ ἐν τῇ καθημερινῇ χρήσει, ἐν τῇ οἰκιακῇ τῆς γλώσσης συνηθείᾳ, τί θέλομεν νὰ σημάνωμεν λέγοντες, ὅτι πιστεύομέν τι; «Φαίνεται μὲν ὁ δεῖνα ὑγιὲς ἔχων ἐξωτερικόν, ἀλλὰ πιστεύω, ὅτι εἶνε ἀσθενής». Τίς ἡ ἀληθὴς τῆς φράσεως ταύτης ἔννοια; Καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς ἑξῆς: «Τὸ βαρόμετρον ἀνέχεται, ἀλλὰ πιστεύω, ὅτι θὰ βρέξῃ»; Τί ἄλλο ἢ ὅτι εἰς τὰ ὀρθολογιστικὰ φαινόμενα καὶ εἰς τὸ τῆς ἐπιστήμης προγνωστικὸν ἡμεῖς ἀντιτάσσομεν ἑτέραν τινὰ βεβαιότητα, μᾶλλον ἐσωτερικήν, ἣς ἀδυνατοῦμεν μὲν νὰ ἐκφράσωμεν ἐν λεπτομερείᾳ τοὺς λόγους, παρέχομεν οὐχ ἧττον αὐτῇ μείζω ἐμπιστοσύνην;

Τὸ βιβλίον ὅθεν τοῦ κ. Βάλφουρ τὰ μάλιστα θέλει συντείνῃ, ὥστε ν' ἀποκατασταθῇ ἐν τοῖς ἑαυτῆς δικαίοις ἡ ἑτέρα αὕτη μέθοδος. Ἐν αὐτῇ δέ, οὐδαμοῦ δ' ἀλλαχοῦ, δέον νὰ κατίδωμεν τὴν ἀρχὴν τοῦ ὅ,τι καλοῦσιν «ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἐπιστήμης». Ἐν αὐτῇ, ἐν τῇ ἀνάγκῃ δηλ., ἣν περὶ τῆς ἑτέρας ταύτης βεβαιότητος ἔχομεν, καὶ ἐν τῇ ὁσημέραι αὐξανούσῃ πεποιθήσει, ὅτι ἡ νοητικὴ γνῶσις εἶνε μορφὴ ἢ εἶδος τῆς πίστεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ μόνη, οὔτε ἡ ἐνεργητικωτέρα, ἀλλ' οὔτε βεβαίως καὶ ἡ γονιμωτέρα.

Καὶ πέπεισμαι τέλος, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Βάλφουρ θὰ καταστήσῃ θαρραλέους ἀναγνώστας τινὰς ἐνισχύον ἐν τῇ γνώμῃ, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ, ὅτι ὑπάρχουσι πολλαὶ ὁδοὶ ἄγουσαι εἰς τὴν πίστιν, καὶ συνεπῶς εἰς τὴν Θρησκείαν. Δύναταί τις νὰ πιστεύῃ, ὡς ἐπίστευσαν ἄλλοτε οἱ Bossuet, οἱ Bourdaloue, οἱ Pascal, ἕνεκα λόγων καθαρῶς διανοητικῶν. Ἀλλὰ χωρὶς ν' ἀναζητήσω ἀπώτερον, ἢ νὰ ἀνέλθω ὑψηλότερον, εὐχερῶς θὰ ἠδυνάμην ν' ὀνομαστί ν' ἀναφέρω τρεῖς μεγάλους συγγραφεῖς τοῦ παρελθόντος (1) αἰῶνος πιστεύσαντας βεβαίως οὐχὶ ἕνεκα τῶν αὐτῶν λόγων· τὸν συγγραφέα τοῦ Πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ (Génie du Christianisme), τὸν συγγραφέα τῶν Ἑσπερίδων τῆς Πετρουπόλεως (Soirées de Saint-Pétersbourg), καὶ τὸν συγγραφέα τοῦ Δοκιμίου περὶ τῆς ἀδιαφορίας ἐν σχέσει πρὸς τὴν Θρησκείαν (essai sur l'indifférence en matière de Religion). Δύναταί τις νὰ πιστεύῃ, ὡς ὁ πρῶτος (Chateaubriand), ἕνεκα λόγων αἰσθηματικῶν ἢ αἰσθητικῶν. Δύνανται νὰ πιστεύωσιν, ὡς ὁ δεύτερος, ὁ Ἰωσὴφ de Maistres, ἕνεκα λόγων πολιτικῶν, καὶ οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε βαρυσήμαντοι, ἐάν τις ἐννοῇ αὐτούς, ὅπως ἐκεῖνος, ὅτι δηλ. αἱ πολιτικαὶ κοινωνίαι ἀδύνατον νὰ ἱδρυθῶσι, διατηρηθῶσι καὶ διαρκέσωσι μόνον διὰ καθαρῶς ἀνθρωπίνων μέσων. Καὶ δύναταί τις ἔτι νὰ πιστεύῃ, ὡς ὁ Λαμενναί, ἕνεκα λόγων κοινωνικῶν, φρονῶν, ὅτι πάσης κοινωνίας, μὴ εὑρισκούσης τὴν ἑαυτῆς κρηπῖδα ἢ ἐν τῷ «φυσικῷ πλεονεκτήματι τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἄνθρωπον», οὐδεὶς ὑλικὸς καταναγκασμός, οὐδὲν πολιτικὸν μέσον, οὐδὲν λαϊκὸν κήρυγμα θὰ ἠδύνατο, ἀντιτιθέμενον εἰς τὰ συμφέροντα ἢ τὸν ἐγωϊσμὸν ἡμῶν, νὰ ἐμπνεύσῃ ἡμῖν τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς θυσίας, τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως. Ἐξ ἀνάγκης δὲ προστίθημι, ὅτι, ἐὰν καθ'ὃς ζῶμεν χρόνους ἡ θρησκεία ἢ αἱ θρησκεῖαι ἐπανέκτησαν τὸ ἐπὶ τῶν ψυχῶν κράτος αὐτῶν, τοῦτο ἐγένετο, διότι οὐδέποτε εἶδέ τις, ὡς διδάσκει ἡ ἱστορία, θετικὴν θρησκείαν ἱδρυομένην, μὴ ἔχουσαν ὡς ἀρχὴν κοινωνικὴν κίνησιν, καὶ ἧς ἡ διάδοσις νὰ μὴ εὗρε τὸν τῆς ἑαυτῆς ὑπάρξεως λόγον ἐν ταῖς κοινωνικαῖς περιστάσεσιν, ἢ τῆς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ δύναμις, ὡς ἀρχὴ πάσης ὠφελίμου πράξεως, νὰ μὴ ἦνε οὐσιωδῶς κοινωνική.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ΤΟΥ BRUNETIÈRE

Κατὰ μετάφρασιν **Ἀδριανοῦ Ν. Ἀμβράζη.**

(1) Σ. Μ. Ὁ Brunetiere ἔγραφε ταῦτα ἐν ἔτει 1897.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΙ

Δ'

Εἰς τὸ προηγούμενον τῆς «Ἀναπλάσεως» φύλλον ἀνεδημοσιεύσαμεν ἐκ τῆς ἐφημερίδος ἡ «Κωνσταντινούπολις» ἀνταπόκρισιν περιγράφουσαν τὴν ἐν Πετρουπόλει ἱεροτελεστίαν τῶν γάμων τοῦ Πρίγκηπος τῆς Ἑλλάδος Νικολάου, ὑποσημειώσαντες, ὅτι εἰς τὴν ἀναδημοσίευσιν προέβημεν ὡς «κρίναντες αὐτὴν ἀξίαν ἐνδιαφέροντος δι' ὅσα γράφει περὶ τῶν ἰσχυόντων ἐν **Ῥωσσίᾳ**, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐγγάμους καὶ τοὺς ἀγάμους κληρικούς».

Ἐν τῇ ἀνταποκρίσει ἐκείνῃ ἐλέγετο, μεταξὺ ἄλλων, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ ἀναγνῶστοι, ὅτι παρὰ τοῖς Ῥώσσοις τὰ ἐνοριακὰ καθήκοντα ἐνασκοῦσι μόνοι οἱ ἔγγαμοι ἱερεῖς, ὅτι δὲ εἰς ἱερομονάχους δὲν ἐπιτρέπεται τὸ συμμετέχειν εἰς βαπτίσεις καὶ γάμους, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς ἀρχιερεῖς, ἐπειδὴ οὗτοι λαμβάνονται ἐκ τῶν μοναχικῶν τάξεων, ὁσάκις δὲ παρευρίσκωνται δι'εὐχαριστήριον παράκλησιν μετὰ τὸν γάμόν, δι' ἰδιαιτέρων ὅλως προφυλάξεων μένουσι συγκεκλεισμένοι ἐν τῷ Ἱερῷ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς γαμηλίου τελετῆς. Ὁ περιορισμὸς οὗτος ἐφάνη ἡμῖν λίαν ὑπερβολικὸς δι' ἄξίωμα μάλιστα ἀρχιερέων, οἵτινες προτιμότερον θὰ ἦτο ἂν ἀπουσιάζον ὅλως διόλου ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐντεῦθεν δὲ δὲν ἠδυνήθημεν νὰ ἀποκρούσωμεν ἀμφιβολίαν τινά, ἥτις μᾶς ἐγεννήθη καὶ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν λοιπῶν. Ἕνεκα τούτου καλὸν ἐκρίναμεν ν' ἀποταθῶμεν πρὸς εἰδήμονα τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῶν νομίμων, ὁποῖος εἶνε ὁ πανσοφολογιώτατος ἀρχιμανδρίτης κ. Γερμανὸς Μεταξᾶς, β' γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, διανύσας τὰς θεολογικὰς σπουδάς του ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ, συμπληρώσας δὲ αὐτὰς εἶτα ἐν τῇ Πνευματικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Κιέβου Ὁ κ. Μεταξᾶς, ἀποδεχθεὶς εὐχαρίστως τὴν παράκλησίν μας, ἐγνώρισεν ἡμῖν, ὅτι τὴν περιγραφήν, περὶ ἧς διηρωτᾶτο, ἀνέγνωσε καὶ ἐκεῖνος προηγουμένως ἔν τινι ἐφημερίδι τῶν Ἀθηνῶν, εἶνε δὲ κατὰ πάντα σύμφωνος πρὸς τὰ ἐν Ῥωσσίᾳ κρατοῦντα. Ἐκεῖ δηλαδὴ πράγματι δὲν τελοῦσι γάμους καὶ βαπτίσεις ἱεράρχαι, οὔτε οἱ ἱερομόναχοι, οὐδὲ διορίζονται οὗτοι ἐφημέριοι εἰς ἐνοριακοὺς ναούς. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν εἰς πολλὰς πόλεις ναοί, ἐν οἷς ἱερουργοῦσιν ἱερομόναχοι, ἀλλ' οἱ ναοὶ οὗτοι εἶνε ἐντὸς μοναστηρίων ἱδρυμένων ἐν πόλεσι, μὴ ἀνήκοντες εἰς καμμίαν ἐνορίαν, καὶ ἡ δικαιοδοσία τῶν ἐν αὐτοῖς ἱερομονάχων εἶνε ἐντελῶς περιωρισμένη καὶ ξένη πρὸς οἱονδήποτε ἐφημεριακὸν ἐνοριακὸν καθῆκον. Ἐξαίρεσις τοῦ θεσμοῦ τούτου εἶνε μία καὶ μόνη. Εἰς Ῥωσσικὰς δηλαδὴ κοινότητας ἔξω τῶν Ῥωσσικῶν ὁρίων ἐπιτρέπεται ἡ ἀνάθεσις ἁπάντων τῶν ἐνοριακῶν καθηκόντων καὶ εἰς ἱερομονάχους προέχοντας εἰς ἀρετήν, εὐσέβειαν καὶ παιδείαν, ὡς λ. χ. ἐν Ἀθήναις τώρα, καὶ οὗτοι παρὰ ταῖς Κοινότησι ταύταις δύνανται νὰ τελῶσι καὶ τὰς βαπτίσεις καὶ τοὺς γάμους.

Τὰς αὐτὰς πληροφορίας εὑρεστήθη νὰ μεταδώσῃ ἡμῖν καὶ ὁ ἐνταῦθα ἱερολογιώτατος κ. Πορφύριος Γεωργιέφ, διάκονος παρὰ τῇ ἐν Ἀθήναις Ῥωσσικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπισκέψεώς μας ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὴν «Ἀνάπλασιν», εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἄρθρα τῆς ὁποίας εἴδομεν καὶ τινας χειρογράφους σημειώσεις, ἐπαναγινώσκων δ' ἐνώπιόν μας τὴν περὶ τῆς ἱεροτελεστίας τῶν γάμων τοῦ πρίγκηπος Νικολάου ἀνταπόκρισιν, μᾶς ἐπεβεβαίωνεν ἐπανειλημμένως, ὅτι τὰ ἐμπεριεχόμενα πάντα εἶνε ἀκριβῶς σύμφωνα πρὸς τὰ ἐν Ῥωσσίᾳ κρατοῦντα· ἄλλως τε, προσέθηκεν, ἀπαραλλάκτως περιγράφονται τὰ τῆς τελέσεως τῶν γάμων καὶ εἰς τὰ Ῥωσσικὰ φύλλα. Πρέπει νὰ γνωρίζητε, ἐπέφερεν ὁ κ. Πορφύριος, ὅτι ἐν Ῥωσσίᾳ τηροῦνται αὐστηρότατα οἱ περὶ τῶν μοναχῶν καὶ ἱερομονάχων ἰσχύοντες ἐκεῖ ἐκκλησιαστικοὶ Κανονισμοί. Μόνον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν δύναται ν' ἀποσταλῇ ἐνίοτε ἀρχιμανδρίτης ἐπιτελῶν κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονήν του καὶ γάμους καὶ βαπτίσεις, ἐν αὐτῇ τῇ Ῥωσσίᾳ ὅμως τὰ καθήκοντα ταῦτα εἶνε ἀνατεθειμένα ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἔγγαμον ἐνοριακὸν κλῆρον. Ἐν ἀνάγκῃ ἐσχάτῃ βεβαίως, οἷα εἶνε ἡ ἔλλειψις ἢ ἡ ἀσθένεια κληρικοῦ ἐγγάμου, ἢ τὸ λίαν κατεπεῖγον, δύναται καὶ ἱερομόναχος νὰ βαπτίσῃ, ἀλλ' ὡς γνωρίζετε, ἡ ἀνάγκη δὲν δημιουργεῖ θεσμόν, ἀφοῦ καὶ γυνὴ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ δύναται νὰ τελέσῃ βάπτισιν. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἱερομονάχων τῶν ἐρχομένων εἰς Ῥωσσίαν ἀπὸ Ῥωσσικῶν Μονῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, π. χ. ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἢ Ἱερουσαλήμ, οὗτοι ὄχι μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσιν ἐνοριακὰ καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὅπως γείνωσι δεκτοὶ εἰς Μονήν, πρέπει ἀπαραβάτως νὰ λάβωσιν ἔγγραφον ἀναγνώρισιν τῆς ἰδιότητός των ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Μητροπολιτῶν, διδομένην μετ' αὐστηρὰν ἐξέτασιν τῶν σχετικῶν ἐγγράφων καὶ πιστοποιητικῶν.

Κατόπιν τῶν βεβαιώσεων τούτων δὲν ἐκρίναμεν ἄσκοπον νὰ ἐξετάσωμεν ὁποῖαί τινες εἶνε αἱ ἐπὶ τοῦ προκειμένου καθιερωμέναι Κανονικαὶ Διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρὸς τοῦτο δὲ συνεβουλεύθημεν τὸ Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, τὸ ὑπὸ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ ἐκδοθέν, ὡς καὶ τὸ Ἱερὸν Πηδάλιον τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὴν εὐσεβῆ φροντίδα τῶν: Ἀγαπίου ἱερομονάχου, καὶ τοῦ πολλοῦ Νικοδήμου μοναχοῦ τοῦ Ἁγιορείτου.

Καὶ ὁ μὲν Δ' Κανὼν τῆς Τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ὁ Δ' ἐπίσης τῆς λεγομένης Πρώτης καὶ Δευτέρας διακελεύουσιν ὅπως οἱ μονάζοντες ἄνευ ἐξαιρέσεως ὦσιν ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς ἐπισκόπους τῶν οἰκείων τόπων καὶ ἡσυχάζωσι καὶ προσκαρτερῶσιν εἰς τὰς Μονάς των, νηστεύοντες, προσευχόμενοι καὶ ἐργαζόμενοι τὴν ἀρετήν, μὴ καταλιμπάνωσι δὲ τὰ μοναστήριά των διὰ ἐκκλησιαστικὰ ἢ βιοτικὰ πράγματα τῶν πόλεων, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ μένωσιν ἀμέτοχοι. Ἐκτὸς ἐὰν ὁ οἰκεῖος αὐτῶν ἐπίσκοπος ἤθελε τοῖς ἀναθέσει τοιαῦτα διὰ χρείαν ἀναγκαίαν.

Τὴν διάταξιν ταύτην ἑρμηνεύων ὁ Ζωναρᾶς ἐπιφέρει· «Εἰ μή που ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἐπιτρέψει τισὶ

πραγμάτων οἰκονομίαν, κρίνας ἴσως αὐτοὺς ἐπιτηδείους πρὸς τοιαύτην διοίκησιν καὶ **ἀπορῶν ἑτέρων πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιούτων».**

Καὶ ἐνταῦθα μὲν δὲν λέγεταί τι ἀκριβέστερον περὶ τοῦ τίνες εἶνε αἱ ἔξω τῶν Μονῶν ἀναγκαῖαι χρεῖαι, τὰς ὁποίας ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ ἀναθέσῃ εἰς μονάζοντας ἐν ἀπορίᾳ ἄλλων καταλλήλων δι' αὐτάς· ἐνῷ δὲ γνωρίζομεν, ὅτι πολλάκις μοναχοὶ ἐπετέλεσαν ἐν πόλεσι καθήκοντα κηρύκων τοῦ θείου λόγου, ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἐκφράσεως τῆς ἐπιτρεπούσης τὴν ἀποστολὴν μοναχῶν εἰς πόλεις ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου δι' ἀναγκαίαν χρείαν δὲν ἔχομεν δῆλόν τι καὶ σαφές, τὸ ὁποῖον νὰ γνωρίζῃ εἰς ἡμᾶς ἂν τοιαύτη χρεία δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ παρὰ ἱερομονάχων ἐπιβαλλούσης παιδείας καὶ ἀρετῆς ἐκτέλεσις καθηκόντων ἐφημεριακῶν εἰς τὰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων ἢ τῶν χωρίων, ἐν ᾗ περιπτώσει ἐλλείπωσι κατάλληλοι ἔγγαμοι ἱερεῖς. Καὶ ἴσως μὲν τοιαύτη εὕρεσα ἑρμηνεία δὲν θὰ ἦτο ἄτοπος, ὑπάρχουσι ἐν τούτοις ἄλλοι λόγοι ἐμβάλλοντες δισταγμοὺς διὰ τὴν παραδοχὴν αὐτῆς.

Διότι, καθὰ φαίνεται ἐκ τοῦ δευτέρου σχολίου εἰς τὸ Γ'. Κεφάλαιον τοῦ Α'. Τίτλου τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Φωτίου, ὑπῆρχεν ἄγραφος συνήθεια, καθ' ἣν κοσμικοὶ ἱερεῖς, τουτέστιν ἔγγαμοι, μονάσαντες ἀκολούθως, ἐξηκολούθουν ἀκόμη νὰ ἦνε καταγεγραμμένοι εἰς τὰς ἐνοριακὰς διακονίας τῶν κοσμικῶν ἱερέων, καὶ νὰ ἐπιτελῶσιν αὐτάς. Ἀλλὰ καὶ διὰ τούτους ἔτι ἐθεωρήθη τὸ τοιοῦτο ἀσύμφωνον πρὸς τοὺς Κανόνας, καὶ ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ «τὴν μακρὰν ταύτην συνήθειαν ὡς οὐδὲν ἐλογίσατο, καὶ διωρίσατο ἀπὸ **μόνον** λαϊκῶν ἱερέων (ἤτοι ἐγγάμων) τὰς διακονίας συνίστασθαι (ἐπιτελεῖσθαι τουτέστι τὰς ἐφημεριακὰς τῶν πόλεων διακονίας) καὶ τοὺς μοναχοὺς παρὰ ταῖς οἰκείαις προσεδρεύειν Μοναῖς» (Σύνταγμα Α'. Τόμ. σελ. 41).

Καὶ ὁ ἱερομόναχος δὲ Ἀγάπιος καὶ ὁ Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης ἐν τῇ σημειώσει 2 εἰς τὸν Δ'. Κανόνα τῆς Δ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου γράφουσι τὰ ἑξῆς: «Ὥστε κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον οὔτε οἱ καλούμενοι ἱερομόναχοι πρέπει ἢ νὰ χειροτονῶνται ἢ νὰ εὑρίσκωνται ὅλως ἐφημερεύοντες εἰς τὰς ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησίας. Μοναχοὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ ὄνομά των εἶναι, καὶ παρθενίαν ἐπαγγέλλονται, δι' ὃ καὶ εἰς μοναστήριον πρέπει καὶ νὰ χειροτονῶνται, καὶ νὰ μένουν ἐνεργοῦντες τὰ τῆς ἱερωσύνης, καὶ ὄχι ἐν τῷ κόσμῳ. Ὅθεν τοῦτο βεβαιῶν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Μιχαήλ, ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος, ἐδιώρισεν, ὅτι ὅλαι αἱ ἱεροπραξίαι, ὁποῦ τελοῦνται ἐν τῷ κόσμῳ, νὰ γίνωνται ἀπὸ κοσμικοὺς ἱερεῖς, καὶ ὄχι ἀπὸ ἱερομονάχους· οἱ δὲ ἱερομόναχοι νὰ εὑρίσκωνται εἰς τὰ μοναστήριά των, ὡς λέγει ὁ Βαλσαμὼν (Σχόλ. εἰς τὸ Γ'. Κεφάλαιον τοῦ α' τίτλου τοῦ Νομικοῦ τοῦ Φωτίου)· ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ χαρτοφύλαξ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας λέγει, ὅτι οὔτε ἱερομόναχος γάμον ἠμπορεῖ νὰ εὐλογήσῃ, οὔτε μέσα εἰς μοναστήριον». (Ἱερὸν Πηδάλιον, Ἔκδ. Ἀθηνῶν τοῦ 1886, σελ. 158, σημ. 2).

Παρὰ τὰς διατάξεις ὅμως ταύτας βραδύτερον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ, διὰ χρείαν ἀναγκαίαν πάντως μὴ δυναμένην νὰ οἰκονομηθῇ μόνον διὰ τῶν ἐγγάμων ἱερέων, ἐγκατεστάθησαν καὶ ἱερομόναχοι ὡς ἐφημέριοι εἰς ἐνοριακὰς ἐκκλησίας. Ἐν Ἑλλάδι δὲ καθωρίσθησαν τὰ περὶ τούτου καὶ διὰ Βασ. Διαταγμάτων καὶ δι' ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Οὕτω, κατὰ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 4 Δεκεμβρ. 1834 καὶ κατὰ τὸ ΙΕ' ἄρθρον τοῦ διὰ Β. Διατάγματος τῆς 28ης Ἰουλίου 1858 ἐγκριθέντος Κανονισμοῦ περὶ τῶν εὐαγῶν Μοναστηρίων, μετὰ προηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐκρίθη ὅτι «ἐπιτρέπεται νὰ διαμένῃ ἐκτὸς τῆς μετανοίας του ἐκεῖνος, ἢ ἐκεῖνοι τῶν μοναχῶν, οἵτινες ἤθελον κριθῇ ἄξιοι ὑπηρεσίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ διδασκαλικῆς ἐν τῷ κόσμῳ». Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀναγνωρίσασα μεταξὺ τῶν ἐφημερίων ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς ἱερομονάχους, ἀνεγνώρισεν ἅμα ὅτι λόγος τῆς ὑπὸ τούτων ἀναλήψεως τοιαύτης ὑπηρεσίας δύναται νὰ ἦνε τὸ πλεῖον κέρδος, νοοῦσα βεβαίως διὰ τούτου τὴν μείζονα πνευματικὴν ὠφέλειαν. (Βλέπε ἀπάντησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 3309 – Διεκπ. 533 τῆς 12ης Ἰανουαρίου 1856).

Τὴν περὶ τοῦ τοιούτου καθεστῶτος ταπεινήν μου γνώμην, ἐν συνδυασμῷ τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν νεωτέρων ἐν Ἑλλάδι διατάξεων μετὰ τῶν συγχρόνων ἐκκλησιαστικῶν καὶ μοναστηριακῶν ἀναγκῶν, δὲν κρίνω ἀνωφελὲς καὶ ἄσκοπον νὰ ἐκθέσω εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον.

Μιχ. Ι. Γαλανός.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ
ΤΗΣ ΕΡΧΟΜΕΝΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

(Β. Κορινθ. ΣΤ'. 16—18 καὶ Ζ' 1)

Ἀδελφοί, σεῖς εἶσθε ἔμψυχος ναὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε αἰώνιος καὶ ἀθάνατος, καὶ πηγὴ πάσης ζωῆς. Ὅτι δὲ οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἐνεργοῦντες τὰς ἐντολάς του εἶνε ναὸς αὐτοῦ ἔμψυχος, τὸ βεβαιώνει ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τοῦ Μωυσέως εἰς τὸ Λευιτικόν, ὅτι «θέλω κατοικήσει εἰς τὰς ψυχὰς αὐτῶν διὰ τῆς θείας μου χάριτος καὶ θὰ εἶμαι μαζί των, ὁδηγῶν αὐτοὺς καὶ προστατεύων· διότι θὰ μὲ ἀναγνωρίσουν Θεόν των ὄχι μόνον μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἔργα, καὶ θὰ ἦνε λαός μου ὑπήκοος καὶ πιστός.» Διὰ δὲ τοῦ Προφήτου Ἠσ του πάλιν λέγει· «διὰ τοῦτο ἀφήσατε τοὺς ἀπίστους καὶ χωρίσθητε ἀπ' αὐτῶν, καὶ ὄχι μόνον νὰ μὴ κάμνετε κανὲν παράνομον καὶ ἀκάθαρτον, ἀλλὰ νὰ ἦσθε ὅλως διόλου ξένοι πρὸς αὐτό. Καὶ τότε ἐγὼ θὰ σᾶς υἱοθετήσω, ἂν καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας εἴχετε γείνει

ἐχθροί μου, καὶ θὰ εἶμαι Πατήρ σας, καὶ σεῖς πάλιν θὰ ἦσθε υἱοὶ καὶ θυγατέρες μου, λέγει ὁ Κύριος ὁ Παντοκράτωρ». Ἐπειδὴ λοιπὸν αὐτὸς ὁ Θεὸς μᾶς δίδει τοιαύτας ὑποσχέσεις καὶ βεβαιώσεις, ἂς προσέχωμεν νὰ διατηρῶμεν τὸν ἑαυτόν μας, ὅπως οἱ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι προσέχουν καὶ περιποιοῦνται τοὺς ἱεροὺς ναούς. Καὶ εἰς ἕνα ἐκκλησιδάκι πόση τάξις καὶ καθαριότης ἐπικρατεῖ! Ὅλα ἐκεῖ εἶνε ἐπιμελημένα, ἥσυχα, εἰρηνικά, σεμνά, ἅγια, καὶ ὅποιος ἐμβαίνει, ἂν ἦνε ὀλίγον ἄνθρωπος, στέκει μὲ πολλὴν εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν. Ἐὰν λοιπὸν εἰς τοὺς ναούς, οἱ ὁποῖοι εἶνε μὲν ἡγιασμένοι ἀπὸ τὸν Θεόν, ἀλλ' εἶνε κτισμένοι ἀπὸ ὑλικὰ ἄψυχα, ἐὰν ἐκεῖ δίδεται τόση ἐπιμέλεια, πόση δὲν πρέπει νὰ καταβάλληται διὰ τὰς ψυχάς μας, τοὺς ἀΰλους καὶ πνευματικοὺς αὐτοὺς ναοὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; Ὅταν ὑποδεχώμεθα εἰς τὰς οἰκίας μας μεγάλους καὶ ἐπισήμους ἀνθρώπους, πῶς λάμπουν ἀπὸ τὴν καθαριότητα ὅλα μας καὶ πόσον προσέχομεν νὰ εἴμεθα καὶ οἱ ἴδιοι καλοσιγυρισμένοι καὶ εὐπρεπεῖς, διὰ νὰ κάμωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν καλητέραν ἐντύπωσιν! Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Θεὸς μᾶς βεβαιώνει, ὅτι ὁ ἴδιος ἔρχεται νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰς ψυχάς μας καὶ νὰ μένῃ πάντοτε μαζί μας, ἂς καθαρίσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ἀπὸ κάθε μολυσμὸν σαρκός, ἤτοι ἀπὸ φόνον, κλοπήν, μοιχείαν, πορνείαν, ἀσέλγειαν, μέθην καὶ κάθε ἁμάρτημα, τὸ ὁποῖον μολύνει καὶ τὸ σῶμά μας, πρὸς τούτοις δὲ ἀπὸ κάθε μολυσμόν, ὁ ὁποῖος μιαίνει καὶ ἀσχημίζει μόνην τὴν ψυχήν μας, ὅπως εἶνε οἱ λογισμοὶ οἱ ἀκάθαρτοι, αἱ ἐπιθυμίαι αἱ πρόστυχοι, αἱ πονηρίαι, οἱ φθόνοι, αἱ μνησικακίαι, οἱ δόλοι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ παρόμοια. Καὶ ὄχι μόνον ἀπὸ κάθε μολυσμὸν πρέπει νὰ εἴμεθα καθαροί, ἀλλὰ ὀφείλομεν καὶ νὰ κάμνωμεν τὰ ἔργα τῆς ἁγιωσύνης καὶ τῆς ἀγαθότητος, ἀπὸ ἀγάπην καὶ καλὴν προαίρεσιν, καὶ ὄχι ἀπὸ φιλοδοξίαν καὶ ἐπίδειξιν. Διὰ νὰ κατορθώσωμεν δὲ τοῦτο, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχωμεν φόβον καὶ σεβασμὸν πρὸς τὸν Θεόν, χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ ὁποίου, δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, θὰ κυλιώμεθα πάντοτε εἰς τὰ ἀκάθαρτα ῥεύματα τοῦ κακοῦ, καὶ θὰ εἴμεθα ἀνίκανοι νὰ πραγματοποιήσωμεν τὸ καλόν.

Τοιουτοτρόπως ὅταν ζῶμεν, θὰ ἀναδειχθῶμεν τίμιοι καὶ ἅγιοι ναοὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, προωρισμένοι εἰς δόξαν αἰώνιον, εἰς βασιλείαν ἄφθαρτον, ἀπείρως λαμπρότεροι καὶ εὐτυχέστεροι ἀπὸ τοὺς νομιζομένους μεγάλους καὶ ἰσχυροὺς τῆς γῆς.

Μ. Γ.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ
καὶ αἱ γνῶμαι Καθολικοῦ τινος περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς συμπεριφορᾶς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Ἀμέτοχοι προφητικοῦ χαρίσματος, ἀγνοοῦμεν ἂν καὶ πότε θέλει πραγματοποιηθῇ ἡ ἕνωσις τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους. Ἀνήκομεν ὅμως εἰς τοὺς φρονοῦντας, ὅτι ἡ παράβλεψις τοῦ ζητήματος τούτου μαρτυρεῖ ἀτελῆ ἀντίληψιν τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου πᾶς χριστιανὸς ὀφείλει νὰ κατέχηται ὑπὲρ τῆς ἑνότητος τῆς πίστεως, καὶ στενότητά τινα πνεύματος ἐναντίαν πρὸς τὴν εὐρύτητα τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων, ὧν προσῆκον εἶνε νὰ ἐμφορῆται ὁ θέλων νὰ μὴ ἀντιτίθηται πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ θείου ζήλου καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Τὸ νὰ μένῃ τις ἑδραῖος εἰς τὸ δόγμα του εἶνε δικαίωμα αὐτοῦ καὶ καθῆκον, τοῦ ὁποίου ἡ τήρησις τὸν τιμᾷ, ἐφόσον αἱ πεποιθήσεις του συνταυτίζωνται πρὸς τὰς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέλος. Ἀλλὰ τὸ νὰ λέγῃ· «μοὶ ἀρκεῖ ὅτι ἐγὼ εὑρίσκομαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἀδιάφορον δὲ ἐὰν οἱ ἑτερόδοξοι εἶνε θύματα πλάνης· τὸ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἶνε ἰδικόν των ἔργον, ἐγὼ δὲν σκοτίζομαι δι' αὐτούς»· τοιαύτη γλῶσσα ἀποδεικνύει ἐγωϊστικὸν καὶ αὐχμηρὸν πνεῦμα, ἀνεπαρκῶς ἀντιλαμβανόμενον ἣν ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ κάμνωμεν πᾶν τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰς τὸ νὰ δοξάζωσι μὲ ἓν στόμα καὶ καρδίαν μίαν ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότεροι τὸν Κύριον, καὶ μὴ ἐμποτισθὲν ἱκανῶς ἀπὸ τὰ νάματα τῆς Εὐαγγελικῆς φιλαδελφίας.

Ὁ λόγος, ὅτι τὸ χάσμα εἶνε ἱκανῶς μέγα, ὥστε νὰ ἀποβαίνῃ λίαν δυσχερὴς ἡ πλήρωσις αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐλαχίστην σοβαρότητα. Εἰς τὸ σύστημα τῆς χριστιανικῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως τὸ μεγαλήτερον κακὸν ἀξιοῦται περισσοτέρας προσοχῆς, ὅσῳ δὲ νόσος τις εἶνε βαρυτέρα, τόσῳ μείζονα προθυμίαν ὀφείλομεν νὰ ἐπιδεικνύωμεν εἰς τὸ νὰ μεριμνήσωμεν περὶ αὐτῆς. Οἱ χριστιανοὶ τῆς σήμερον δὲν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων πλειότερον παρ' ὅ,τι ἐχωρίζοντο οἱ τῶν πρώτων αἰώνων μαθηταὶ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν. Καὶ ὅμως ὁποῖος ζῆλος πρὸς ἐπιστροφὴν ἐκείνων εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν, ὁποῖοι ἀγῶνες ἀδιάλειπτοι βαφέντες διὰ μαρτυρικῶν αἱμάτων, χάριν τοῦ φωτισμοῦ ὠμῶν φονέων καὶ ἀμειλίκτων διωκτῶν!

Εὐτυχῶς, κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους, τὸ ἐνδιαφέρον περὶ ἑνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, ἤρξατο ζωογονούμενον, τὸ δὲ πνεῦμα, ὑφ' ὃ δέον νὰ ῥυθμισθῶσιν αἱ προκαταρκτικαὶ ἐργασίαι, διετυπώθη, φρονοῦμεν, ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Μολονότι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον δὲν διαβλέπει τοσοῦτον ἐγγὺς τὸν χρόνον, καθ' ὃν δύο ἢ πλείονες κεχωρισμέναι Ἐκκλησίαι, θέλουσι συναντηθῇ, ἔκρινεν ἐν τούτοις, ὅτι λυσιτελὲς εἶνε νὰ προηγηθῇ φιλικωτέρα τις ἐπικοινωνία καὶ μείζων συνδιαλλακτικότης καὶ ἁβροφροσύνη εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσαι δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ ἐντεῦθεν προκύψοντα ἀγαθά. Καὶ τοιαύτη τις ἀρχὴ ἐγίνετο ἤδη ὡς πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπὶ δὲ τῶν Πατριαρχῶν Ἀνθίμου τοῦ Ζ'. καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Ε'. καὶ ὡς πρὸς τὴν Παλαιοκαθολικήν.

Ἡ τοιαύτη πολιτεία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι δημιουργεῖται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τεθεσπισμένα

ἀπέναντι τῶν αἱρετικῶν. Ἡ Ἱστορία τῆς Ὀρθοδοξίας γέμει ἀπείρων οἰκονομιῶν καὶ συγκαταβάσεων εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἐκρίνετο ὅτι διὰ τούτων ἐξυπηρετοῦντο σπουδαῖα συμφέροντα τῆς πίστεως καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Οὐδεὶς δὲ σωφρονῶν δύναται, νομίζω, νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ ἕνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶνε ζήτημα ἄξιον νὰ τύχῃ τῶν περισσοτέρων οἰκονομιῶν καὶ συγκαταβάσεων, εἰς μέτρον βεβαίως πάντοτε ὅλως διόλου ἀβλαβές διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ Ἐκκλησία μας, εἶνε ἀληθές, ἐθέσπισεν αὐστηροτάτας διατάξεις ἀσφαλιζούσας αὐτὴν ἀπὸ τῆς λύμης τῶν αἱρετικῶν, μωρὸς δὲ καὶ ἀνευλαβὴς ἤθελεν εἶναι ὅστις θ' ἀπεπειρᾶτο νὰ τὴν μεμφθῇ καὶ κατ' ἐλάχιστον ἐπὶ τούτῳ. Ἀλλ'οἱ αἱρετικοὶ ἐκεῖνοι ἐπέσυραν τὴν δικαιοσύνην τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἐξάντλησιν ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων μέσων πρὸς νουθεσίαν καὶ ἀνάνηψιν, καὶ τὴν βεβαιωθεῖσαν ἀπερίτρεπτον αὐτῶν ἐμμονὴν εἰς τὴν πλάνην καὶ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀληθείας. Καθ' ἣν ὅμως στιγμὴν Ἐκκλησία τις, ἀφισταμένη τοῦ ὀρθοῦ δόγματος, ἤθελε δεχθῇ, ἐκ τοῦ πόθου τῆς ἀκριβοῦς πίστεως καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἑνότητος, καὶ προέλθῃ εἰς συζητήσεις εἰλικρινεῖς καὶ διαπραγματεύσεις πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ὀρθότητος, ἢ καθ' ἣν στιγμὴν ἤθελεν ὑπάρξει ἐλπίς, ὅτι πιθανὸν νὰ πράξῃ τοιοῦτό τι, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ τὴν ἀποκρούσῃ καὶ νὰ ἀξιώσῃ ὅπως οἱ πλανώμενοι πιστεύσωσι παρευθὺς καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν πρὸς φωτισμὸν τάσεών των ἢ καὶ νὰ τὰς προκαλέσῃ, καὶ νὰ παράσχῃ εἰς αὐτοὺς πάσας τὰς πρὸς τοῦτο δυνατὰς εὐκολίας.

Διότι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ περὶ τῆς ἀληθείας συνεννόησις εἶνε λίαν δύσκολον νὰ ἐπιτυχθῇ μεταξὺ στοιχείων ἀμειλίκτως καὶ τραχέως ἀδιαλλάκτων, καὶ ἀντιμετωπιζομένων μόνον ὅπως ἀλληλοκραυνωθῶσιν. Ἡ ἀπόθεσις πάσης σφοδρότητος καὶ ὀξύτητος, ἡ ἠπία διαμοιβὴ τῶν ἀμοιβαίων γνωμῶν, ἡ εὐγενὴς καὶ συνδιαλλακτικὴ συμπεριφορά, εἶνε, εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις, καθήκοντα, τῶν ὁποίων ἡ εὐλαβὴς τήρησις ἐπιβάλλεται μᾶλλον εἰς τὸν εὑρισκόμενον ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἢ εἰς τὸν κατεχόμενον ὑπὸ τῆς πλάνης. Καθόσον ὁ ἀληθεύων ὀφείλει νὰ καταδείξῃ τὴν ὑπεροχήν του καὶ διὰ τῆς κρείσσονος ἀπέναντι τοῦ ἐναντιοφρονοῦντος διαγωγῆς, μεταχειριζόμενος αὐτὸν μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν μακροθυμίαν, τὴν μειλιχιότητα καὶ τὴν σύνεσιν, τὴν ὁποίαν οἱ ὑγιεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιδεικνύωσιν ἀπέναντι τῶν ἀσθενῶν.

Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας πάντως πρέπει νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ πρόσφατος ἔτι πρωτοβουλία τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. προτείναντος εἰς τὴν περὶ Αὐτὸν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον ὡς ἔργον πρέπον καὶ ἅγιον, ἔργον εὐαγγελικῆς ἐπικοινωνίας καὶ μελέτης ἄξιον τὴν μετὰ τῶν Ἁγιωτάτων Πατριαρχῶν καὶ τῶν Πανιερωτάτων καὶ Σεβασμιωτάτων Προέδρων τῶν Ἁγιωτάτων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἀνταλλαγὴν σκέψεων εἰς δυνατὴν καὶ εὐκτὴν ἐξεύρεσιν σημείων συναντήσεως καὶ ἑπαφῆς μετὰ τῶν δύο μεγάλων καὶ σεβαστῶν ἀναδενδράδων τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς Δυτικῆς δηλονότι καὶ τῆς Διαμαρτυρομένης Ἐκκλησίας, χρησίμων εἰς ἐμπέδωσιν τῆς ἑαυτῶν ἐν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ μεθ' ἡμῶν ἑνώσεως. Ἡ πρότασις αὕτη ὄχι μόνον δὲν παρεκβαίνει ποσῶς ἀπὸ τῶν ὅρων καὶ τῶν παραδόσεων τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀλλ' εἶνε ἐντελῶς ἄξια τοῦ κορυφαίου πρωθιεράρχου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ ἐπίμεμπτον δὲ καὶ ἀξιοκατάκριτον θὰ ἦτο, ἐὰν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἦτο ὅλως ἀδιάφορος πρὸς τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἑνώσεως τῶν ἑτεροδόξων, ἢ περιέμενεν αὐτοὺς νὰ ἐπιτελέσωσι τὴν ἕνωσιν ἀφ' ἑαυτῶν καὶ νὰ προσχωρήσωσιν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, χωρὶς ἡ διακρατοῦσα ταύτην Ἐκκλησία νὰ τοὺς ὑποβοηθήσῃ εἰς ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει αὐτὴν ἐξίσου πρὸς ἐκείνους, καὶ περιπλέον μάλιστα, ἀφοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν περιέμενε τοὺς πεπλανημένους νὰ τὸν ζητήσωσιν, ἀλλ' ἤρχετο ὁ ἴδιος πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν, ἐνῷ ἀκόμη ἦσαν ἁμαρτωλοί, ἐστερξε δὲ διὰ τὴν σωτηρίαν των παντοίας οἰκονομίας καὶ συγκαταβάσεις.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀκολουθεῖ δυστυχῶς ἰδίαν ὁδόν. Τὴν Ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιζητεῖ κατὰ τρόπον ὄχι μόνον κανονικῶς ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἀτυχῆ καὶ ἀδέξιον. Ἡ ἕνωσις ἄνευ συζητήσεως θέλει μένει ἐσαεὶ ἴνδαλμα ἀσύλληπτον, ὄνειρον ὡρισμένον νὰ μὴ εἰσέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πραγματικότητος. Ἀλλ' ὁ Παπισμὸς διὰ τοῦ περὶ ἀλαθήτου τοῦ Πάπα δόγματός του καὶ τῆς αὐθεντίας, μεθ' ἧς περιβάλλει τὸ παπικὸν ἀξίωμα, ὄχι μόνον δὲν δέχεται οἱανδήποτε πρότασιν τῶν ἐναντιοδοξούντων, ἀλλὰ δὲν στέργει οὐδὲ συζήτησιν ἁπλῆν, διότι ζητεῖ ὑπηκόους καὶ ὄχι ἴσους. Οὕτω τὴν ἕνωσιν προσφέρει οἵαν αὐτὸς οὗτος καθ' ἑαυτὸν τὴν κατασκευάζει, λησμονῶν ὅτι ἡ ἡνωμένη Ἐκκλησία διὰ τῆς συζητήσεως καὶ τοῦ λόγου διετύπωσεν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τοὺς ὅρους αὐτῆς καὶ τοὺς Κανόνας καὶ ἐπέλυτε τὰ ἑκάστοτε ἀναφυέντα ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων καὶ αὐτῶν τῶν δογματικῶν.

Ὑπὸ πρακτικὴν δ' ἔποψιν ἡ τακτικὴ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἀτυχὴς καὶ ἀδέξιος, ἐπειδὴ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς καὶ τὰ πολυποίκιλα ὄργανα, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἄφθονα διαθέτει, προσφέρονται πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν κατὰ τρόπον συνήθως ὑπεροπτικόν. Οὐδὲ φείδονται διὰ τὸν ὑπ' αὐτῶν ἐνεργούμενον προσηλυτισμὸν μέσων ἀσυμβιβάστων πρὸς τὴν χριστιανικὴν συμπεριφοράν, προσφεύγοντες καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀθεμίτους δελεασμοὺς καὶ εἰς τὰς μᾶλλον ἐπιψόγους ἐπινοίας, ἐνῷ συγχρόνως πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανούς, τοὺς Ἕλληνας Ἰδίᾳ, πολιτεύονται ἐνδεικτικῶς ὡς πρὸς σχισματικούς, ἄξιους μίσους καὶ ἀποστροφῆς.

Ἡ τοιαύτη συμπεριφορὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εὐθύνει βεβαίως αὐτήν· ἀλλὰ τὸ λυπηρὸν διὰ τὸν καθόλου χριστιανικὸν κόσμον εἶνε, ὅτι ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καθίσταται ἀδύνατος οἱαδήποτε ἐργασία καὶ προπαρασκευὴ τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς δύναται νὰ γείνῃ ποτὲ μετὰ ἐλπίδων ἐπιτυχίας ἡ περὶ ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν συζήτησις καὶ προπάθεια.

Εὐτυχῶς ἡ σύνεσις καὶ ἡ μετριοπάθεια ἤρχισε νὰ κατακτᾷ σπουδαῖον ἔδαφος καὶ εἰς τὰς διανοίας καὶ τὰς συνειδήσεις ἐπιλέκτων μελῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, τὸ δὲ πλέον εὐχάριστον καὶ παρήγορον εἶνε ὅτι τοὺς στοχασμοὺς των διερμηνεύουσι καὶ διὰ τοῦ τύπου, ἐπιδιώκοντες ἀξιεπαίνως νὰ μεταδώσωσι καὶ ἐπεκτείνωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς τάξεις τῶν ὁμοδόξων των.

Τοιούτων σκέψεων ἐμφορεῖται ὁ καθολικὸς συγγραφεὺς πραγματείας δημοσιευθείσης καὶ Ἑλληνιστὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκέψεις περὶ Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀποκρούουσα εὐλόγως τὴν περὶ τὸ Ἀλάθητον τοῦ Πάπα ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιδοκιμάζει ἐν τούτοις τὰ ἐν τῇ ῥηθείσῃ πραγματείᾳ διατυπούμενα περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν λειτουργῶν καὶ τῶν ὀργάνων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰς διδομένας περὶ τούτου εἰς αὐτοὺς παραινέσεις καὶ συμβουλάς, προσθέτον δ' ἔκρινε καὶ ν' ἀναδημοσιεύσῃ εἰς τὰς στήλας της τινὰς ἐκ τούτων.

Φρονοῦντες ὅτι τοιαύτη ἀναδημοσίευσις θὰ ἦνε ἐνδιαφέρουσα καὶ διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἀναπλάσεως», ἵνα ἴδωσι τὴν νέαν ζόμωσιν, ἥτις συντελεῖται ἐν τισι κύκλοις τῶν Δυτικῶν ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, θὰ καταχωρίσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῇ μέρη τινὰ ἐκ τῆς ῥηθείσης πραγματείας.

Μιχ. Ι. Γαλανός.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ

ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΦΑΛΗΡΟΥ

ΑΛΟΓΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΑ

Β'.

Ἰδοὺ ὁ κλωβὸς τῆς τίγρεως. Τὸ ὄνομα μόνον τοῦ θηρίου μοὶ διεγείρει δυσάρεστον ἐντύπωσιν, ὄχι ἀμέτοχον καὶ ποιᾶς τινος φρίκης. Ἀπὸ ἓν θηρίον βεβαίως θὰ ἦτο ἀνόητον νὰ ἀξιώσῃ τις τὰ ἥμερα ἔνστικτα τοῦ ἀρνίου· ἀλλ' ἡ ἄπληστος ἀγριότης, ἡ ὁποία ζητεῖ τὰ θύματα ὄχι πλέον διὰ τὸν στόμαχόν της, ἀλλὰ διὰ τὰ γοῦστά της, εὐχαριστουμένη εἰς τὴν ὀσμὴν τοῦ αἵματος, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἔχῃ καμμίαν ἀνάγκην τῆς σαρκός, προκαλεῖ, ἔστω καὶ περὶ θηρίου προκειμένου, ὄχι μόνον τὸν τρόμον, ἀλλὰ καὶ ἀκατανίκητόν τινα ἀπέχθειαν.

Ἐὰν αἱ κιγκλίδες ἐκεῖναι διερρηγνύοντο, αἱ φυσικαὶ δυνάμεις τόσων ἐδῶ λογικῶν βασιλέων τῆς κτίσεως θὰ ἦσαν ὁ περίγελως καὶ τὸ καταπάτημα τοῦ ζῴου τούτου, τὸ ὁποῖον τώρα, ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς, εἶνε ἀντικείμενον περιεργείας καὶ διὰ τὰ μικρά μου τέκνα. Ἀλλ' ἡ ἰσχύς του ὅλη εἰς οὐδὲν τῷ ἐχρησίμευσεν, ὅπως ἐκφύγῃ ἀπὸ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ, ἄνευ δὲ τῆς χορηγίας τοῦ φύλακος εἰς ὀλίγας ἡμέρας τὸ μόνον αἴσθημα, τὸ ὁποῖον θὰ προσκαλέσῃ, θὰ ἦτο ὁ ἔλεος καὶ ὁ οἶκτος.

Τώρα ἡ τίγρις, πλήρης τῆς δυνάμεώς της, τῆς δεσμώτιδος, κατάκειται στρέφουσα τὰ ὀπίσθιά της πρὸς ἡμᾶς, οἱονεὶ θέλουσα νὰ ἐκδικηθῇ διὰ τὸν περιορισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ὁμόφυλοί μας τὴν καθυπέβαλον. Ἀλλὰ ἡ κεφαλή της ὑπεγείρεται μικρόν, ἐπιδεικνύουσα ὀρθαλμούς, ὧν τὸ ἀντίκρυσμα εἰς ἀνοικτὸν χῶρον θὰ ἐπολλαπλασίαζε τὰς καρδίας τῶν λαγῶων, καὶ παρουσιάζει ὄψιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ καταφρόνησις ἀναμιγνύεται πρὸς τὸ μῖσος. Μετ' ὀλίγον δέ, κλίνουσα καθ' ὁλοκληρίαν καὶ τὴν κεφαλήν, φαίνεται ὡς μὴ ἀνεχομένη τὴν ἐκεῖ παρουσίαν μας καὶ προπαθοῦσα νὰ παραδοθῇ εἰς λήθην. Οὕτω καὶ ἄνθρωποί τινες ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς ἄλλους μόνον ὅταν δύνανται νὰ ἐπιτυγχάνωσι θύματα, στενοχωροῦνται δὲ καὶ ἀποσύρονται, ὅταν συμβῇ νὰ ἴδωσιν, ὅτι οἱ ὄνυχες τοῖς εἶνε ἄχρηστοι καὶ ἀνωφελεῖς.

Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς τίγρεως ταύτης προφυλάττει τοὺς ἐπισκέπτας ὁ κλωβός· ἀλλ' ἀπὸ τὰς δίποδας τίγρεις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας τί θέλει μᾶς προασπίσει; Δυστυχῶς αἱ ἐπιφοβώτεραι μένουσι σχεδὸν πάντοτε ἔξω τῶν φυλακῶν, ὁ δὲ νόμος δὲν ἔχει πολλάκις καμμίαν ἁρμοδιότητα δι' αὐτάς, συχνὰ δὲ καὶ γίνεται εἰς χεῖράς των ὀλέθριον ὄργανον τῶν σκοπῶν των ἢ περιφρονημένον πτίγνιον τῆς ἀτιθάσσου καὶ ἀνεμποδίστου ἰσχύος των. Μόνη ἡ θρησκεία θὰ ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ πολλὰ τοὐλάχιστον ἐκ τῶν ὄντων τούτων ἀκίνδυνα διὰ τῶν δεσμῶν τῆς συνειδήσεως, βαθμηδὸν δὲ νὰ ἐπιτελέσῃ καὶ τὸ θαῦμα τῆς ἡμερώσεώς των. ἀλλ' ὄχι σπανίως, ἡ μέριμνα αὕτη εἶνε, φεῦ! ὄχι τοσοῦτον ἀγαπητὴ εἰς ἐκείνους, οἵτινες μισθοῦνται μὲν διὰ ταύτην, θεωροῦσι δὲ καθῆκόν των τὸ νὰ ἦνε ξένοι καὶ ἀλλότριοι πρὸς αὐτήν.

Καὶ ἤδη, μέλλων ν' ἀφήσω τὴν ἐγκεκλεισμένην αὐτὴν τίγριν, αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ τῇ ἀποδώσω δικαιοσύνην τινά. Βεβαίως ἡ θηριωδία της ἔχει πολὺ τὸ φρικῶδες καὶ τὸ ἀποτρόπαιον, ἂν ἤθελε παρορᾶθῆ ἡ ἀνάγκη τῆς φύσεώς της, ἥτις τὴν ἀπαλλάσσει πάσης εὐθύνης καὶ πάσης ἐνοχῆς. Ἀλλὰ ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν συναντᾷ τοσάκις εἰς τὸν βίον του ἀνθρώπους, οἵτινες θέτουσιν ὡς σκοπὸν τῆς φιλοδοξίας των τὸ νὰ πιστοποιήσωσιν, ὅτι ἥρπασαν ἀπὸ τῆς τίγρεως τὰ σκῆπτρα τῆς θηριωδίας καὶ τὰ πρωτεῖα τῆς ἀγριότητος; Μόνον εἰς πόλεμος, τὸν ὁποῖον κινεῖ ἡ ἀνθρωπίνη ὠμότης καὶ φιλοκτημοσύνη, δύναται νὰ ἐπιδείξῃ θύματα καὶ σκληρότητας ἀσυγκρίτως ὑπερτέρας ἐκείνων, τὰς ὁποίας ὅλαι αἱ τίγρεις τοῦ πλανήτου μας θὰ ἠδυνάτουν νὰ συντελέσωσιν εἰς διάστημα δέκα αἰώνων, τήτα δ' ἐγκλήματα ὑπάρχουσι, τὰ ὁποῖα τὸ θηρίον τοῦτο εἶνε ἀνίκανον καὶ νὰ διανοηθῇ. Οὕτως οὐδέποτε ἠκούσθη, ὅτι τίγρις τις προεκάλεσεν ἔκτρωσιν τοῦ ἐμβρύου της, ἢ τὸ ἐστραγγάλισεν, ἢ ὅτι τὸ ἀφῆκεν ἔκθετον, ἐνῷ τὰ ἀνθρώπινα χρονικὰ βρίθουσι τοιούτων ἀνομημάτων. Ἡ τίγρις ἐπίσης περιφρουρεῖ τὸ δάσος τῆς κυριαρχίας της, ἐνῷ πολλοὶ κυβερνῆται οὐδενὸς ἀμελοῦσι, διὰ νὰ διευκολύνωσι τὴν ἐξκυθένισιν καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῆς χώρας των· καὶ φυλάττει ἐκείνη ζηλοτύπως τὸ σπήλαιον, εἰς ὃ ἐγκλείονται τὸ μικρά της, ἐνῷ πολλοὶ ἀφῆκαν ἀστέγους τὰς οἰκογενείας των, θυσιάζοντες τοὺς οἴκους των εἰς τὰ χαρτοπαίγνια, τὰς ταβέρνας ἢ τὰ ἑταιρικὰ γύναια. Ἔπειτα, μία τίγρις δίδει τέλος εἰς τὰ βάσανά τοῦ θύματός της διὰ τοῦ φόνου, ἐνῷ ὁ ἄνθρωπος, ἄχι ξένος πολλάκις καὶ πρὸς τὴν μέθοδον ταύτην, διαπράττει καὶ τι χειρότερον καὶ σκληρότερον, δημιουργῶν θύματα,

τὰ ὁποῖα ἀφήνει ἐν τῇ ζωῇ, μόνον διὰ νὰ ἔχωσι τὴν ὀδυνηρὰν αἴσθησιν τῶν ἀφορήτων πληγῶν καὶ ἀλγηδόνων των. Οὕτω λησταεύει καὶ ἀφήνει εἰς τοὺς πέντε δρόμους τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτροπευόμενα ἀσθενῆ ὄντα, διαρπαζει τὸν ἄρτον τῶν ὀρφανῶν καὶ πληστριάζει τὴν καλύβην τῆς χήρας, ἢ ἀτιμάζει καὶ ἐγκαταλείπει μίαν κόρην, διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ αὐτοκτόνον ἢ ἑταίραν, οὐδὲ τὸν μέλει ἂν γεννηθῇ τέκνον τῆς ἀνομίας του, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξαφανισθῇ ἢ θὰ ζήσῃ λιμῶττον, ἐνῷ αὐτὸς ἀσωτεύει εἰς νέας κακοηθείας, διὰ νὰ γείνῃ ἥρως νέων κακουργιῶν καὶ νέων ἐγκλημάτων. Φεῦ! Ὁπόταν οἱ ἄνθρωποι δὲν προσπαθῶμεν νὰ διατηρήσωμεν διὰ τοῦ ἤθους τὴν ὑπεροχήν, ἣν ὁ Οὐράνιος Πατὴρ μᾶς ἐχορήγησεν, ὁ κατήφορος μᾶς δέχεται ὁλισθηρότατος, καὶ κατερχόμενοι πρὸς τὰ κτήνη, τὰ ἀφήνεμεν μόνον διὰ νὰ καταπέσωμεν πολὺ κατωτέρω αὐτῶν.

Αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην εὐγενεστέρων ἐντυπώσεων, μὲ ὀλίγα βήματα ἔστην πρὸ τοῦ κλωβοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον, ἐστραμμένος πρὸς τοὺς θεατάς, ἐπεδείκνυεν ὅλην τὴν ἄλκιμον μεγαλοπρέπειάν του εἰς βαθυχαίτης λέων, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν εἶχέ τις ἀνάγκην ἐγγράφου δηλώσεως, διὰ νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ὁ βασιλεὺς οὗτος τῶν θηρίων, ὁ μὴ καταισχύνων ποσῶς τὸ ἀξίωμά του, ἦτο πράγματι Ἀφρικανικός.

Μιχ. Ι. Γαλανός.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ὁ καθηγητὴς κ. Ζήσιμος Γ. Τυπάλδος ἐδημοσίευσεν ἀγγλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ τεῦχος κομψὸν μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀλληλογραφία Ἕλληνος Θεολόγου πρὸς Ἀμερικανικήν τινα ἐν Σικάγῳ οὕτω καλουμένην Χριστιανικὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν Σιών».

Ἡ δηθεν ἐκκλησία αὕτη ἱδρύθη ὑπό τινος ἐξ Ἐδιμβούργου Ἰωάννου Dowie, κεκηρυγμένη δὲ καθ' ὅλων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ὡς ἀποπλανηθεισῶν καὶ καθηλωμένων μόνον εἰς τύπους, καυχᾶται ὅτι αὐτὴ μόνη εἶνε ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ κατέχει ζῶσαν τὴν δύναμιν τῆς θρησκείας. Ἡ διδασκαλία αὐτῆς ἀπετελέσθη, καθὰ λέγει τὸ δημοσιογραφικὸν αὐτῆς ὄργανον «Ἰαματικὰ φύλλα», ἐκ τῶν ἀληθειῶν τῶν ἐγκατεσπαρμένων εἰς ὅλας τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, καὶ συγκεντρωθεισῶν διὰ τοῦ συλλέκτου κ. Dowie ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐπινοηθείσῃ Χριστιανικῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Σιών.

Ἐκ τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης εἶνε ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν θὰ εἰσήρχετο εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐὰν δὲν ἐβαπτίζετο· κατὰ παράδοξον ἐν τούτοις λογικὴν ὑποστηρίζεται συγχρόνως, ὅτι τὸ βάπτισμα εἶνε ἁπλῆ σφραγίς, ἡ ὁποία δύναται καὶ νὰ λείψῃ, χωρὶς νὰ παραβλαβῇ ἐντεῦθεν τὸ παράπαν ἡ ἀνθρωπίνη σωτηρία. Πρὸς τούτοις ἡ νεότευκτος αὕτη ἐκκλησία καταδικάζει τοὺς ἐπικαλουμένους ἐν ταῖς ἀσθενείαις των τὴν ἰατρικὴν βοήθειαν, διδάσκουσα, ὅτι διὰ τῆς προσευχῆς τῶν μελῶν αὐτῆς λύεται πᾶσα νόσος καὶ θεωρεῖ, ὅτι τὸ χοίρειον κρέας ἀποκλείει ἀπὸ τὴν οὐράνιον βασιλείαν.

Περὶ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας οἱ νέοι αἱρεσιάρχαι φρονοῦσιν, ὅτι εἶνε καὶ αὕτη ἐν τῇ πλάνῃ, ὡς πᾶσαι αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι, ὅτι δὲν κατέχει παρὰ τύπους ξηρούς, ἐστερημένη πάσης δυνάμεως, ὅτι ὁ γινώσκων τοὺς καρποὺς αὐτῆς δὲν δύναται παρὰ νὰ τὴν καταδικάσῃ, ὅτι δὲν λαμβάνει τὸν Χριστὸν ὡς ἰατρά της, ἀλλ' ἰατροὺς καὶ ἰατρικὰ ἀντ'αὐτοῦ, ὅπερ εἶνε εἰδωλολατρεία, καὶ ὅτι εἶνε καὶ αὕτη ἀδελφὴ τῆς Βαβυλῶνος, ἤτοι τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. Καυχῶνται δὲ οἱ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Σιὼν ἐφευρέται, ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν των προσέρχονται πολυάριθμα μέλη ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐξ ὅλων τῶν θρησκευμάτων, ὅτι καὶ Ἕλληνες ἱκανοὶ προσχωροῦσιν εἰς τὰς τάξεις των, καὶ ἐπιδεικνύουσιν ὑπηρετοῦντα παρ' αὐτοῖς ἕνα ἀρνησίπατριν καὶ ἀρνησίθρησκον, ὑπογραφόμενον P. N. Nichols, καὶ καθυβρίζοντα βαναυσότατα τὴν Ἐκκλησίαν μας ὡς διεφθαρμένην, ἀνήθικον, εἰδωλολάτριν καὶ διαδότιν κακῶν.

Ὁ καθηγητὴς κ. Ζήσιμος Τυπάλδος ἔσχεν ἀφορμήν τινα νὰ τεθῇ εἰς ἀλληλογραφίαν πρὸς τοὺς κυρίους τούτους, γνωρίσας δὲ τὰς πλάνας των προσεπάθησε νὰ τὰς ἀναιρέσῃ πρὸς διαφώτισίν των, ἐνδιατρίβων ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἀμαθῶς διαβαλλομένης ὑπ' αὐτῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τοιουτοτρόπως ἀπετελέσθη ἀλληλογραφία ἀξία ἐνδιαφέροντος, ἣν ὡς τοιαύτην ἐδημοσίευσεν ἀγγλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ὁ κ. Τυπάλδος, ἀντίτυπον δ' αὐτῆς ἔσχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀποστείλῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς. Τὸ δημοσίευμα τοῦτο εἶνε ἀληθῶς ἀξιανάγνωστον, περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ κ. Τυπάλδος ἐπετέλεσε λαμπρῶς τὸ ἔργον τῆς ἀνασκευῆς τῶν πλανῶν τῆς νέας αἱρέσεως, ἀντιπαρατάξας ἐπιχειρήματα ἀληθῆ μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ σαφηνείας.

Τὸ ἐκδοθὲν Τομίδιον ἐκρίθη, μανθάνομεν, λίαν εὐμενῶς καὶ παρ' ἐγκρίτων ἄγγλων θεολόγων, ἡμεῖς δὲ θὰ κύχόμεθα νὰ ἠξιοῦτο πλείονος ἐνδιαφέροντος παρ' ἡμῖν, ἰδίως διὰ νὰ καταβληθῇ φροντίς τις παρὰ τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν κ. κ. ὑπουργῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν περὶ διαδόσεως αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων. Εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὅπου ἀκατάσχετα ῥεύματα μεταναστῶν ἐκ τῶν πόλεων ἡμῶν καὶ τῶν χωρίων ζητοῦσι δολλάρια, οἱ κίνδυνοι τοῦ προσηλυτισμοῦ δὲν ἐλλείπουσι, βιβλία δὲ τοιαῦτα εἶνε τόσῳ μᾶλλον πολύτιμα διὰ την προάσπισιν τοῦ ὀρθοδόξου τῶν μεταναστῶν φρονήματος, καθόσον, κατὰ προτίμησιν, τοῖς ἀποστέλλονται ἐξ Ἑλλάδος ἱερομόναχοι ὄχι ἐκ τῶν εὐσεβεστέρων καὶ ἐναρετωτέρων, ἀλλ' ἐκ τῶν φρονούντων ὅτι εἰς τὴν Ἀμερικὴν δύνανται νὰ καταγίνωνται ἀκατακρίτως καὶ εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ εἴδους.

Καὶ διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν νεότευκτον αἵρεσιν τοῦ κ. Ἰωάννου Dowie, προσθέτομεν ὅτι αἱ διὰ πίστεως θεραπεῖαι τῶν ὀπαδῶν της φαίνονται ἔρημοι πάσης εὐδοκιμήσεως, ὁ δὲ θάνατος πολλῶν ἐξ αὐτῶν, διὰ τὴν ὑπὸ τῶν οἰκείων των ἀπόκρουσιν τῆς ἰατρικῆς βοηθείας, προεκάλεσε τὴν προσοχὴν καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ δικαστικῶν ἀρχῶν.

Μ. Γ.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ "ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,,

Ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ αὐλῇ Παρθεναγωγείου Διαλησμᾶ Κυριακῇ 29 Σεπτεμβρ. ὥρ. 7—8 μ. μ. Π. Δουληγέρης.

Ἐν Πειραιεῖ ἐν τῷ Ζαννείῳ Ὀρφανοτροφείῳ Κυριακῇ 29 Σεπτεμβρίου ὥρ. 4—5 μ.μ. Κ.Α Διαλησμᾶς.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. Ζ. ΔΙΛΑΗΣΜΑ
66—Ὁδὸς Ἀδριανοῦ—66